

M ó d s z e r e k

Gyártó ország: Magyarország
Gyártási év: 1969
Gyártó cég: MAFILM NTOS
rendező: Vas Judit
operatőr: Herskó Anna
dramaturg: Vitéz Gábor
szakértő: Mérei Ferenc
tud. m. társ: Kántás László
hang: Novák Gyula
vágó: Csöndes Klára
fővilágosító: Paksy István
fel. vez: Dákay István
gyárt. vez: T. Mauler Éva

ff és színes
magyar hang
600 m

1. lehr.

A film Kurt Lewin pszichológiai vizsgálati módszerét mutatja be három csoport gyermekeken. Az egyik csoportnál a nevelő drillt alkalmaz; a másodikonál teljesen szabadjára engedi az ösztönöket; a harmadik csoportot úgy irányítja a nevelő, hogy a feladatokat mintegy közös elhatározással, egymást segítve végezzék el. Nem kétséges, hogy az utóbbi csoportnál mutatkoznak a legjobb eredmények.

K é p s o r :

Felülnézetben látunk egy három részre osztott mezőt
ezalatt ismerteti a kísérőszöveg a kísérlet lényegét
közelebbről nézve kiderül, hogy fehér falak osztják három részre
a teret - három egymástól elkülönített asztalnál azonos létszámu,
életkoru és összetételű /lányok, fiúk/ csoport foglal helyet /4-5 évesek/
a 3. számu csoportnál /belátással nevelt/ jelenik meg Kati néni,
az óvónő, kosárban gyurmát hozott, kihirdeti, hogy a gyerekek
bármit készíthetnek belőle, bármely szint felhasználva
kérdésére ki-ki elmondja, mit szeretne készíteni: nyuszt, csibét, stb.
van, aki eredeti ötletet hoz, van, aki másokat utánoz, de
mindannyian kedvvel, felvillanyozva fognak a munkához
Kati néni már kezdetben dicsérve, kedvet csinálva korrigál
az 1. számu csoportot /drill/ keresi fel ezután
hátrattett kézzel kell ülni, nem szabad beszélni, mindenki csak a
piros gyurmát használhatja, és csak husvéti tojást készíthet
a gyerekek csendben, de kedvetlenül, gépiesen fognak munkához
a 2. számu csoport udvrivalgással fogadja Kati nénit
az asztalra felmászáva ugrálnak, futkosnak, kiabálnak, egyesek a
háttérben verekszenek
Kati néni pusztán kiteszi az asztalra a gyurmákat, semmiféle irányi-
tást, instrukciót nem ad
a 3. csoport
szépen dolgozik, vidáman, de nem hangoskodva beszélgetnek, nevetgél-
nek, Kati néni visszatér, dicséri a munkákat, egyeseknek segít
az 1. csoport
suttogva mer csak beszélgetni, savanyuan gyártják az egyforma
tojásokat
az egyik kisfiu valami nézeteltérés következtében közli két társával,
hogy meg fogja őket mondani
ezt meg is teszi, amikor visszatér Kati néni
Kati néni pedig mindannyiukat sorban megszidi, kit azért, mert
ügyetlen, kit azért, mert nem haladt eleget, valaki mert más színből
is, mint pirosból - tojást formálni
egy csendes kisfiut megszidi: biztosan beszélgetett, azért nem haladt -
a gyerek, aki nem beszélgetett - nem ellenkezik, szó nélkül tűri a
szidást

a 2. csoportnál

már teljes ~~az~~ anarchia

jóformán semmit nem végeztek, egymást dobálják a gyurmával
Kati nénit sem respektálják, orra előtt rohangálnak az asztal
tetején - a háttérben verekedés, egyesek bógnek

ő semmiért nem szól, egy kislánynak segít újra megécsinálni, amit
egyik társa elrongált

A gyerekek most a képen nem látható kérdező kérdéseire felelnek

a 3. csoport tagjai

elmondják, hogy szeretik Kati nénit, mert úgy érzik, az is szereti
őket, segít nekik gyurmát készíteni, megdicséri őket, ha jól si-
került

a 2. csoport tagjai

szeretnek itt lenni és szeretik Kati nénit, mert mindent rájukhagy,
lehet hülyéskedni, bohóckodni, Kati néni azért jó, mert mindent
megenged

az 1. csoport tagjainak

válasza a legérdekesebbek és egyben legmeghökkenőbbek:

egy kislány: nem szeret itt lenni, mert csak piros tojást lehet
csinálni

egy kisfiu: jó itt, mert csak piros tojást kell csinálni

egy kisfiu: szeret gyurmázni, de csak ha engedik...csak azt csinálja,
amit engednek

előbbi kislány: Kati néni undok és igazságtalan, egy stréber
kislánynak, aki már sok piros tojást készített, meg-
engedte, hogy sárgából is készíthessen, de a többieknek
nem

A film színessé válik

gyorsan váltakozó képek a látott gyermekarcokról, a korábban
hallott - sokszor egymással ellentétes - nyilatkozatokról

az 1. csoport asztalán

síváran sorakozik a csekélyszámu, egyforma piros tojás

a 2. csoport asztalán

egymás arcán, ruháján, falon, padlón szétkenve a sok színes
gyurma, eredmény nulla

a 3. csoport asztalán

ügyes állatszobrocskák, figurák sorakoznak rendben, a gyerekek
elégedetten ülnek körül

a kép ismét eltávolodik a kísérlet színteréről, felülnézetből
látjuk a háromfelé osztott teret, miközben a kísérőszöveg elmondja,
hogy Kurt Lewin kénytelen volt elhagyni hazáját a náciizmus fellépése
idején, és e kísérletével is azt kívánta kutatni, hol kezdődnek,
hová fajulhatnak az elembertelenítő fasiszta módszerek.

. . . . .

1970. április 10. Lutter

1

MODSZEREK c. film.

ST/3 /Kísérlet/ c. film cenzuraszövege:

Főcím: MODSZEREK. Szaktanácsadó Mérei Ferenc pszichológus, Kossuth-díjas. Tudományos munkatárs: Kantas László, pszichológus. Dramaturg: Vitez Gabor. Gyártásvezető: Tóth Éva. Felvételvezető: Dallay István. Fény: Paksi István. Hang: Kovak Gyula. Vágó: Csöndes Klara. Operatőr: Herskó Anna. Rendező: Vas Judit.

A harmincas évek végén Kurt Lewin és munkatársai különböző nevelői legkörök kialakítására társadalmi lelektani kísérleteket végeztek. Filmünkben Lewin kísérleteit az óvodásokra alkalmazzuk. Egy óvónő foglalkozik hónapok óta a három csoporttal. A kísérlet kezdetén a csoportok között nem volt különbség. Azóta az egyik csoportban dresszúrára épülő vakfegyelem, a másikban a szabadság, a harmadikban a belátásra, önfegyelemre alapozó módszerek eredményeit vizsgáltuk. Ide az eredmény: Színes anyagot hoztam nektek. Mit csináljunk belőle? Ugy-e milyen gyönyörű? Mit csináljunk belőle? En kis csirkét, nagyszerű ötleted van. En egy nyuszt, kis csirkét, tojást, nyuszt is jó. Nyuszt. Nekem zöld kene. Kék is. Tessék. Készítetek belőle nagyon sok szépet. Jaj nekem zöldkéné. Te mit szeretnél? Virágvasat. Nagyon jó. Te mit szeretnél, várj egy picikét. Elmondja Rituska. Nyuszt és egy kiscsibét és a csibe mellé kettő kis tojást. En egy kis tavat, meg egy kis csirkét. Miből csinálod a tavat? Ebből ni. En meg a kosarba hímestojásokat. Hova rakod a kosarat? Ide

Ide a kirakatba. Attila, Te mit csinalsz? Pólyasnyuszt? Pólyasnyuszt? És hova fogod tenni? Oda a kirakatba. Hol lesz a kirakat? Itt. Holn, melyik részen, mutasd meg. Itt sorba. És milyen kirakat lesz ez? Husvéti.- Kati neni, milyen szép tojasforma. Jól sikerült, Kati neni, tessék. Jó? Tedd oda, kicsit közelebb. Nem. Hat akkor fejezd be. Milyen sarga kiscsibe. Sarga. Sarga színe van a kiscsibének. Ilyen? Olyan sarga. Ilyen sarga? Te Cini, olyan jól sikerült az a kis lógó füle nyuszi igazán. Jó. Mindene megvan? Mindene megvan. Jó. Hat akkor csinaljatok nagyon szépet és tegyétek oda a kirakatba, amit elkészítettetek, mindjárt jövök vissza, megnézem a többi gyerekeket is, aztán segíték nektek nagyon szépeket csinalni. Zolika nagyon szép ez és fejezd be mire visszajövök. Jó? Nagyon csinos ez a nyul.

Ma színes anyagot hoztam. Tessék eltenni a kezeket, hátraköszük a kezeket /suttogás/. Jaj de szép. Milyen lesz? Senki nem beszél. Most akarmit lehet csinalni. Színesből? Igen? Akarmit lehet csinalni./kórusban mondjak/. Csak piros tojas kérem készíteni. Nem nyulunk az agyaghoz, én osztom ki, tessék eltenni a kezeket. Legy szives ne beszélj. Laci tessék? Csak piros tojást készítünk. Tedd vissza. Mindenki dolgozik és ma husvéti kirakatot készítünk. Azt a tojást, ami elkészült, tessék ide tenni a közepre, mert ez lesz a kirakat. Tessék dolgozni. Figyeld Laci a munkádat. Gyorsabban. Ne krumplit csinalj, hanem tojást. Dávid a munkádra nézel, azt csinalod, ami neked kell. Ez a tojas nem jó nekem. Tessék összegyurni. Hogy lesz

ebből kirakat, ha még tojást sem tudtok csinálni? David, gyorsabban, gyorsabban. Mindjárt elalszom. Olyan lassan megy a munka. Csak piros tojást szabad csinálni? Csak piros tojást készíthettek és ha nagyon szépen sikerül, akkor majd mást is csinálhattok, de a kirakatba tegyétok azt, ami készen van, mire visszajövök minden készen legyen. Mindenki munkájával csendben dolgozik, beszéd nélkül. Nem a legjobb, legy szives javíts rajta. Nezzétek mit hoztam nektek? Mit csináltok belőle? Nyuszt, tojást./nagy kiabálás, hangzavar/.Második világháború./Te mit fogsz csinálni Dagadt? Lovas cowboyt.Nyuszt,Gyurmaházat. Azt mondtad, hogy hozzányuljak. Tessek idenezni. Ényim ilyen. /veszekedés, veszekedés, hangzavar, sírás./ Kati néni, látta milyen kényes, Kati néni /tovább nyafogas,sírás/ Buttogasok. Ez még mi? Hát ez agyag. Csirkének tányér. Igen. Igen. Csirke taralya nincsen. De van. De van. Még a kakasnak is. Csirkének nincs taralya. És én láttam csirkét s volt neki. Én már láttam. Mondja utánam. Nem te. Hát ki? Ha még nem is tudod a nevedet? Mariann kérdezte a ovónéni a Lari neni, hogy hogy hívják azt a .../nevetés/ Mi van ezen mulatságos?Attila nőtlen. Ezen még mi van mulatságos? Azt nem értem. Azert,mert Te nem is vagy olyan csinos. Ja. Mostan nézd meg magadat De mikor husvetkor voltam, akkor néztél volna még akkor láttad volna./Nagy nevetés/ Olyan jól mulatok. Hogy lehet az, hogy az egyik oldala kicsi és a másik nagy./Nevetés/ Nevet rajta az egész utca. Jaj d e jó, /nevetés/Hangzavar/. Kati néni bejön/

Kati néni, jó? Ez mi akart lenni Pisti? Taska. Még egy kicsit javíthatasz rajta. Kati néni jó? Igazíts rajta. Ez nyuszi? Hát ez jó, csak kicsit a fejét igazítsd még meg. Próbálsz Te is egyet csinálni? Próbálok. Ilyen szoknyás kislány. Egy szoknyás kisbabát készítünk. Tetszik? Te is megpróbálsz Cirmi? En igen. Isten őrizz. Miért? Nem szereted a babákat? Jaj de virnyak. Hát nem eszik sokat. Hát éppen sokat. Adjának neki csukamaját. Aztán sokat eszik. Ez a bárányka már nem fog meghalni éhen. Elájulok. Rózsaszínből is lehet? Minden színből lehet. Tessék nézni, Kati néni milyen szép cicát csinált a Pisti. Ezt a Pisti csinálta? Igen. Egész jól sikerült. Tessék nézni, milyen labdát csinált. Latom. Ügyeskedik k. Még meg lehet javítani, ha valami elromlik./Suttogás/ Nem.Nem. Jó? Nem. Ki tette középre? Ez sem jó. Ez? Ez nekem jó. Még ez sem. Mindig azt mondta a Kati néni, hogy rossz, nem jó. Ezt mondta mindig a Kati néni. Pápai ne rosszalkodj. Ne nevesetek Jó, nem. Igazíts meg egy kicsit rajta. Ne hülyeskedj. Ezt a Kriszti csinálta ugye? Ezt a Prónai és ezt a Kriszti. Nem. Megmondom mind a kettőt. Te is csináltál./Ezalatt aliandó suttogások/ Hadd látom mit csináltatok? Te David milyen tojasokat csinálsz Te? Milyen tojást kértem én, amikor elmentem? Himes tojást, piros tojást. Tevedes, gyurd csak össze azokat és tedd felre légy szives piros tojasokat eszikálni készíteni. Kati néni, a Kriszti olyan himes tojasokat csinált, hogy nem szép. Tessék összegyurn Nem jó Kriszti. S Te milyen tojást készítesz? Milyen az?Tojas.

Az nem tojás, az krumpli. Tessek szebbet csinálni. Krisztina ne tapogass, ne krumplit csinált. Nagyon csunya ez a tojás. Tessek igazítani rajta. Gyorsabban. Klári mit csináltál eddig, hogy egyetlenegy tojásod nincs? Csináltam, csak a többinél van. Biztos kiabáltál. Igaz? Nem. Hanem? Nem hiszem el, hogy a Laci tette oda maga mellé a tojásokat. Nem tettem oda. Tessek dolgozni. De én csináltam. Csend. Nem vitatkozunk. Laci, miért il, en piszkos az asztalod, miért nem tudsz Te rendesen dolgozni. Biztos beszélgettel eddig, igaz? Igen? És mert nem dolgoztál? Mikor neked dolgoznod kellett? Mit csináltál eddig? Most? Most beszélgettel, igaz? Dolgozz fürgébben és sokkal tisztábban. Tündiről igazán példát vehetnétek. Tünde most már csinálhatsz sárga tojásokat. Nagyon szorgalmasan dolgoztál. És ha majd ti is szorgalmasan dolgoztok, kaphattok ti is rózsaszínű anyagot. Ez se jó. Ez nekem nem tetszik, tessek összegyurni. Masikat csinalsz helyette. Papai ez sem jó. Tessek gyorsabban./Az anarchiás csoportban vagyunk/ Siras, kiabálás, veszekedés, segítség, kiabálás./Puff, puff. Segítsetek gyerekek. Kati néni szétrombolta megint a Viki a nyuszimat. Nem baj Bettikém, gyere megssinaljuk Mindenki meghal csak én nem meg a Kati néni. Na haljal már meg. Vagy leteper az a csufoc.../nagy hangzavar/ Ki bántott Szappanos? /Zsivaj/ Itt van az egész, jó? Jó. Mondd Mariann, miért jó?? itt a Kati nénivel. Azért, mert agyagozni lehet. És miket lehet csinálni? Azt amit akarunk. És a Kati néni milyen? Kedves. Hogy-hogy kedves? Milyen az, amikor kedves? Mindenben segít, és minden-

kinek, minden gyereknek megmutatja, hogy hogy kell megagya-
gozni a csirkét, meg a nyult. Segit, hogyha valamit rosszul
csinalunk és megigazitja. Kit szeretsz itt a legjobban? Kati
nénit. Kati nénit? Tényleg? Irtózatoss nagyon. Mert szereted
ilyen nagyon? Mert szeret beennünket. Honnan tudod? Mert gon-
dolod, hogy szeret a Kati néni? Mert mindig megdicsér. És
mikor dicsér meg? Ha szépen agyagozunk és szépet csinalunk.
/Zsivaj? Mert jó a Kati-néni-vel? Azért, mert lehet hülyéskedni
meg pofozkodni, ordibálni, futkározni, agyagdobálódzást is. És
Te hogy bohózkodsz Tomi? Sehogy. Szereted Kati néni? Igen.
Miért szereted? Azért, mert rosszalkodni lehet, mert nem bün-
tetnek meg. Még senkit sem büntetett meg? Senkit se. Szere-
titek? Igen. Milyen a Kati néni? Jó. Mert jó? Mert mindent
megenged. Mert mindent megenged, azt csinalunk, amit akarunk.
És mit csináltak? Rosszalkodunk. Hogyan? Dobáljuk a gyurmát
Kire? Egyásra. Miért? Azért, mert azt csinalunk, amit aka-
runk/suttogas/. Krisztina ne ilyen lassan járjon a kezéd.
Még egy tyúk is többet toj toj egy nap, ha éjjel is toj,
amelyik jól viseli magát. Nézd meg, hogy a többi milyen gyors-
san dolgozik. Én is gyorsan dolgozom. Szeretsz-e a Kati néni-
vel agyagozni? Nem. Mert nem? Azért, mert csak piros tojást
lehet csinalni. És Te szeretnél mást is? Igen. Milyen itt agya-
gozni? Jó. Miért jó? Mert csak piros tojást szabad csinalni
és azt könnyű. És a Kati néni milyen? Jó. Szereted? Igen.
Szeretsz piros tojást csinalni? Igen. És mást nem szeretnél
csinalni; Soha? De, hogyha engedik. Azt csinállok, amit engednek.

Es engednek mást csinálni? Nem. Mit gondolsz, miért? azért...
A többiek szeretik? Azt nem tom. Gondolod, hogy nem szeretik ?
Gondolom. Miből gondolod? Csak onnan, amelyik nem szeret tojást
csinálni, azt nem szereti a Kati néni, de amelyik szeret tojást
csinálni, az meg szereti Kati nénit. Es mert nem szeretnek a
többiek tojást csinálni? Azért, mert a tojást kidönti es össze
is szokta gyurni, nyomni. Igazságos dolog ez? Nem. Te milyen
leszel, ha nagy leszel? Szeretnél olyan lenni, mint Kati neni?
Szeretnék. Mert a tojást kidönti es össze is szokta gyurni,
nyomni. A Tündit nagyon dicséri, de hát nekem meg a sárga tojas
nem tetszik, azért, mert olyan mint a túske. Csak piros tojást
lehet csinálni. Amelyik nem szeret tojást csinálni, az nem
szereti a Kati nénit, amelyik szeret tojást csinálni, az szereti
a Kati nénit. Azt csinálok, amit engednek. Azt csinálunk, amit
akarunk. Pofozkodunk. Dobáljuk a gyurmát. Mert mindent megenged.
Lehet rosszkodni, mert nem büntetnek meg. Mindenben segít.
Mindenkinek, minden gyereknek megmutatja, hogy hogy kell meg-
agyagozni a csirkét meg a nyulat. Mert mindig megdicsér. Segit,
hogyha valamit rosszul csinálunk es megigazitja. Lehet gyur-
mazni. Csináltam egy kölnisüveget. Es ha valamit nem tudunk,
megkérdezzuk tőle. Segit. Mert szeret bennünket./Zsivaj/
Kurt Lewin szerette az embereket. Az emigrációba kényszerült
humanista tudós aggodalommal figyelte, hogy elhagyott hazájában
es Európa nagy részén hogyan terjednek es miként lesznek urra
a nacizmus nevelési módszerei.

Kísérleteink eredményeit a pedagógia és a történelem egyaránt igazolta.

Vége főcíme: Filmünk a MAFILM Népszerű-Tudományos és Oktatófilm Studiójában készült. Magyarországon forgalomba hozza a M O K É P.

Eng.sz.1134/8.